

RECHTSPRAAK KORT BESTEK E.H.R.M.

In onderhavig overzicht worden de voor de penalist relevante uitspraken van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens geïnventariseerd, en dit voor de periode april – juni 2008.

E.H.R.M., 13 mei 2008, *Van Ingen v. België*, Appl.nr.: 9987/03

Art. 6 § 1 E.V.R.M. Wederkerigheid van de debatten en gelijke armslag van de partijen; weigering tot heropening van de debatten; onmogelijkheid tot het aanvoeren van nieuwe stukken die moeten bijdragen tot het voeren van een efficiënte verdediging. Geen schending artikel 6 § 1 E.V.R.M.

Feiten

In het kader van het verlenen van bilaterale rechtshulp in een onderzoek in de Verenigde Staten naar een netwerk van internationale drugshandel wordt in België op 27 oktober 2000 een strafrechtelijke procedure aangevat. In januari 2001 wordt in de Verenigde Staten een drugslading van 250.000 XTC-tabletten onderschept. Verschillende personen met Belgische nationaliteit worden door de Amerikaanse onderzoekers aangehouden en vervolgens in beschuldiging gesteld. Een rogatoire commissie vertrekt naar de Verenigde Staten en krijgt daar inzage in zowel het gerechtelijke als politieel-technische dossier. In de loop van het verhoor van G. en R. valt de naam van klager als leverancier van een deel van de tabletten. Het proces-verbaal van de rogatoire commissie vermeldt dat alle weerhouden documenten aan de Belgische onderzoeksrechter zullen worden overgemaakt. Op basis van de verklaringen van G. en R. beveelt de onderzoeksrechter in juni 2001 een huiszoeking bij klager. Hij wordt vervolgens in beschuldiging gesteld, samen met drie anderen, voor zijn aandeel in internationale drugshandel van XTC-tabletten. De correctionele rechtbank van Hasselt stelt vast dat het strafdossier niet volledig is wegens doorschraping van bepaalde passages uit de kopieën van het Amerikaanse dossier. De rechter besluit hieruit dat hij niet in staat is zich uit te spreken over de beschuldigingen en verzoekt het openbaar ministerie het volledige dossier over te maken. Het openbaar ministerie tekent hiertegen beroep aan, met succes. Het hof van beroep van Antwerpen meent dat geen enkele wettelijk bepaling de mogelijkheid oplegt aan de rechter om de zaak terug te verwijzen naar het parket zonder zich, volgens de staat van het dossier, uit te spreken over de beschuldigingen. Klager blijft ten gronde opwerpen dat het dossier onvolledig is. Nadat de debatten worden gesloten geeft het openbaar ministerie bovendien aan over nieuwe documenten van de Amerikaanse overheid te beschikken en verzoekt het de heropening van de debatten. Het hof van beroep kent dit verzoek niet toe en

velt zijn arrest op 27 juni 2002. Klager wordt veroordeeld tot zeven jaar gevangenschap. Op 24 december 2002 wordt de vordering tot cassatie verworpen.

Klachten

Klager voert een vermeende schending van artikel 6 § 1 E.V.R.M. aan wegens weigering van het hof van beroep om de debatten te heropenen en op die manier het openbaar ministerie niet toe te laten nieuwe stukken aan te brengen. Het hof van beroep had dit geweigerd zonder kennis te hebben genomen van de stukken. Dit zou klager niet in de mogelijkheid gesteld hebben om zijn verdediging effectief te voeren.

Beoordeling door het Hof

Art. 6 § 1 E.V.R.M., weigering tot heropening van de debatten

Het Hof herhaalt zijn principes inzake de tegensprekelijkheid van de debatten en de gelijke armslag van de partijen. Het recht op een strafproces op tegenspraak houdt voor beide partijen de mogelijkheid in om kennis te nemen van de bewijselementen van de andere partij. Aan de vervolgende autoriteit komt het toe om alle relevante bewijs aan de verdediging over te maken, zowel à charge als à décharge. Discussie bestaat *in casu* overigens over de aard van de documenten van de hand van de Amerikaanse overheid en het Hof kan niet zeggen of het al dan niet integraal over de betrokken documenten beschikt. Volgens het Hof moet het in deze zaak oordelen over de vraag of klager heeft kunnen genieten van een eerlijk proces in zijn geheel beschouwd. Klager hoeft niet aan te tonen dat zijn verdediging te lijden had onder de weigering tot heropening van de debatten maar hij dient wel de pertinentie te schetsen van de nieuwe stukken in het licht van de beschuldiging tegen zijn persoon. Het Hof kan niet anders dan veronderstellen dat klager sommige van de betrokken documenten pas onder de ogen heeft gekregen nadat zij door de Belgische overheid aan het Hof werden overgemaakt. En in die omstandigheden, zo stelt het Hof, kan uiteraard van klager niet verwacht worden dat hij zou hebben aangetoond voor de Belgische rechters dat deze documenten pertinent waren voor zijn verdediging. Ze waren immers nog niet in zijn bezit. Dit kon klager echter wel doen in zijn betoog voor het Hof. Klager laat echter na om het Hof te tonen in welke mate deze documenten de interne uitspraak zouden hebben beïnvloed. Bovendien stelt het Hof vast, en klager spreekt dit niet tegen, dat het openbaar ministerie zich niet beroepen heeft op elementen uit deze documenten. Het Hof meent daarom dat het proces aan de vereisten van tegensprekelijkheid en gelijke armslag van de partijen voldaan heeft. *Geen schending artikel 6 § 1 E.V.R.M.*

**E.H.R.M., 15 mei 2008, *Orr. v. Noorwegen*,
Appl.nr.: 31283/04**

Art. 6 § 2. Vermoeden van onschuld; toekenning van schadevergoeding bij strafrechtelijke vrijspraak. Schending art. 6 § 2 E.V.R.M.

Feiten

In deze zaak werd de verzoeker ervan verdacht een van zijn collega's te hebben verkracht tijdens een overnachting in een hotel te Noorwegen. In eerste aanleg werd hij zowel op burgerrechtelijk als strafrechtelijk vlak veroordeeld. In beroep werd de veroordeling tot de betaling van een schadevergoeding bevestigd, hoewel hij voordien vrijgesproken werd op strafrechtelijk vlak. Hierop stapte de verzoeker naar het Noorse Hooggerechtshof om een schending van zijn vermoeden van onschuld te laten vaststellen. Het Noorse Hooggerechtshof besliste echter unaniem dat het vermoeden van onschuld van de appellant niet werd geschonden. Wat essentieel was in de ogen van dat Hof, is dat de correctheid van de vrijspraak op geen enkele manier in twijfel getrokken wordt. De beslissing van de appelrechter trok de vrijspraak van de man niet in twijfel volgens deze rechters.

Klacht

Klager meent dat de beslissing van het Noorse Hooggerechtshof om een schadevergoeding toe te kennen voor een misdrijf waarvoor hij was vrijgesproken een schending uitmaakte van zijn vermoeden van onschuld.

Beoordeling door het Hof

Art. 6 § 2 E.V.R.M., schadevergoeding bij strafrechtelijke vrijspraak

Het Hof onderzoekt in de eerste plaats in welke mate de toekenning van een schadevergoeding kan worden beschouwd als hebbende een strafrechtelijke dimensie om onder de draagwijdte van art. 6 § 2 E.V.R.M. te vallen. Het Hof grijpt daarvoor terug naar het basisarrest *Ringvold v. Noorwegen* (2003) betreffende het verband tussen een burgerrechtelijke en een strafrechtelijke procedure. Het Hof stelt daarin vast dat een strafrechtelijke vrijspraak niet verhindert dat een schadevergoeding gevorderd wordt op basis van dezelfde feiten, maar indien de rechter bij het toekennen van die schadevergoeding alludeert op de strafrechtelijke aansprakelijkheid van de vrijgesprokene dan roept dit vragen op onder art. 6 § 2 E.V.R.M.. *In casu* beslist het Hof met een vier tegen drie meerderheid dat art. 6 § 2 E.V.R.M. inderdaad geschonden werd, omwille van het feit dat de beslissing tot veroordeling tot schadevergoeding gebaseerd was op details en gegevens die onder andere te maken hadden met het besef van de verzoeker dat zijn collega niet instemde met het seksueel contact, de graad van geweld die hij gebruikte, de aard van het seksueel contact, zijn voornemen om in zijn daad te slagen e.d. In de ogen van het Hof bevatte de redenering van de beroepsrechter dan ook alle constitutionele elementen van het misdrijf verkrachting,

waarvan de verzoeker echter juist vrijgesproken was. Het Europees Hof is bijgevolg niet overtuigd dat de redenering van de beroepsrechter geen twijfel zaaid over de correctheid van de vrijspraak. Deze tekortkoming werd niet gecorrigeerd door het Noorse Hooggerechtshof. Het Europees Hof voor de Rechten van de Mens concludeert dus dat het vermoeden van onschuld van verzoeker inderdaad geschonden werd. *Schending art. 6 § 2 E.V.R.M.*

De nipte meerderheid van stemming toont aan dat het laatste woord hierover nog niet gezegd is. Zie ook de concurring opinion van rechter Malinverni, de dissenting opinion van rechter Jebens en de joint dissenting opinion van rechters Nicolaou en Vajic.

Grote Kamer, E.H.R.M., 27 mei 2008, *N. v. Verenigd Koninkrijk*, Appl.nr.: 26565/05

Art. 3 E.V.R.M. HIV positieve asielzoekster; drempel van de uitzonderlijke humanitaire omstandigheden; kritieke gezondheidstoestand en toegang tot gezondheidszorg is speculatief. Geen schending art. 3 E.V.R.M.

Feiten

Op 28 maart 1998 komt klagster, van Oegandese afkomst, het Verenigd Koninkrijk in zieke toestand binnen. Zij wordt gehospitaliseerd en de diagnose luidt dat zij HIV positief is. Enkele dagen na haar aankomst wordt in haar naam een asielverzoek ingediend wegens de mishandeling en verkrachting die, omdat zij geassocieerd wordt met de *Lord's Resistance Army*, zij beweerd te hebben moeten ondergaan en opnieuw vreest bij haar terugkeer. Haar gezondheidstoestand was op dat moment alarmerend, maar na behandeling met antiretrovirale middelen en regelmatige controle kon ze aanzienlijk herstellen. Een medisch rapport stelt dat zonder deze behandeling haar levensverwachting nog geen jaar zou bedragen. De benodigde geneesmiddelen om deze behandeling verder te zetten zijn volgens het rapport beschikbaar in Oeganda, weliswaar tegen een hoge kost. De Minister van Buitenlandse Zaken verwerpt op 28 maart 2001 het asielverzoek op grond van de ongelooftwaardigheid van haar beweringen en, in verweer tot art. 3 E.V.R.M., de aanwezigheid van de benodigde geneesmiddelen in Oeganda aan sterk gesubsidieerde prijzen. Deze beslissing wordt tot in het Hogerhuis bevestigd. Het Hogerhuis meende dat de drempel om zich op art. 3 E.V.R.M. te kunnen beroepen niet overschreden was aangezien haar gezondheidstoestand niet kritiek was. Bovendien had het Hogerhuis oog voor de praktische gevolgen. Klagster niet uitwijzen zou haar immers een recht op asiel toekennen voor zolang als de standaard van gezondheidszorg in de landen van herkomst niet op gelijk voet zou staan met die van het gastland. En dat zou massaal een nieuwe categorie van asielzoekers aantrekken.

Klachten

Klagster meent dat een uitwijzing naar Oeganda, geteeld op haar ziekte en het gebrek aan vrij te verkrijgen antiretrovirale geneesmiddelen en andere benodigde

verzorging, een schending zou uitmaken van art. 3 E.V.R.M.. Zij zou immers een vlugge dood sterven na haar uitwijzing. Bovendien voert zij een schending van art. 8 E.V.R.M. aan omdat haar uitwijzing een inbreuk zou betekenen op haar privé-leven.

Beoordeling door het Hof

Art. 3 E.V.R.M., drempel van de uitzonderlijke humanitaire omstandigheden bij uitwijzing

Het Hof gaat de vergelijking aan met het arrest D. v. Verenigd Koninkrijk (1997) dat als basis geldt voor soortgelijke gevallen. In D. v. Verenigd Koninkrijk betrof het een burger van het eiland Saint-Kitts die de Britse autoriteiten wensten terug te sturen nadat hij een gevangenisstraf had uitgezeten. In tegenstelling tot het voorliggend geval bevond deze persoon zich echter wel in een vergevorderd stadium van AIDS en had hij niet lang meer te leven. Hij had geen familie in zijn thuisland en de standaard van gezondheidszorg kon hem niet eenzelfde behandeling als in het Verenigd Koninkrijk bieden. Het Hof zag dit als uitzonderlijke omstandigheden van humanitaire aard waardoor een uitwijzing als een inbreuk op art. 3 E.V.R.M. zou worden beschouwd. Sinds het arrest D. v. Verenigd Koninkrijk is het Hof niet meer tot eenzelfde beslissing gekomen in gelijkaardige zaken. Uit de zaken die het Hof expliciet aanhaalt leidt het de volgende principes af die het consequent toepast. De wens om verder te kunnen genieten van medische, sociale of andere vormen van bijstand in het uitwijzende land is geen grond om op het territorium van het land te mogen blijven. Het feit dat de levensverwachting van de betrokkene in geval van uitwijzing aanzienlijk zou verminderen maakt op zich geen inbreuk uit op art. 3 E.V.R.M.. Mentale of fysieke ziekte waarvoor de standaard van behandeling in het land waarnaar de betrokkene wordt uitgewezen minderwaardig is kan slechts in uitzonderlijke omstandigheden, en wanneer er dwingende humanitaire redenen zijn, aanleiding geven tot een art. 3 E.V.R.M.-zaak. In D. v. Verenigd Koninkrijk, dat als standaardregel geldt, spreken we over a. de betrokkene die zich in een kritieke gezondheidstoestand bevond, b. geen waarborgen had omtrent medische verzorging in zijn land van herkomst en c. niet beschikte over familie die zich over hem kon of wilde ontfermen. Andere uitzonderlijke omstandigheden sluit het Hof niet uit, maar het wijst er wel op dat het terughoudend is om de voornoemde drempels uit te breiden. Immers, het risico op lijden vloeit niet voort uit een intentionele daad of gebrek eraan vanwege overheids- of andere organen. Het risico ligt echter bij een natuurlijke ziekte en het gebrek aan voldoende middelen om dit in het ontvangende land op te vangen. Het Hof vervolgt door te stellen dat de Europese Conventie voornamelijk gericht is op de bescherming van burgerlijke en politieke rechten. Art. 3 E.V.R.M. verbindt de Verdragspartijen er dan ook niet toe om de socio-economische ongelijkheden tussen landen te verhelpen door aan illegalen gratis en onbeperkt gezondheidszorg te bieden. Het gaat daarbij niet alleen om personen die aan HIV of AIDS lijden. Het Hof past vervolgens deze principes toe op voorliggende zaak. Het Hof merkt op dat klagster geen politieke motieven voor asiel heeft maar zich enkel baseert op haar gezondheidstoestand en het ge-

brek aan adequate gezondheidszorg in Oeganda. Klagster werd behandeld in het Verenigd Koninkrijk en heeft een conditiepeil bereikt die haar in staat stelt terug te reizen en in relatief goede gezondheid te blijven indien zij haar behandeling verder zet. Een rapport van de Wereldgezondheidsorganisatie toont aan dat de antiretrovirale geneesmiddelen aanwezig zijn in Oeganda maar dat dit slechts in de helft van de gevallen de behoeftige bereikt. Klagster vreest onvoldoende toegang te hebben tot deze middelen. Het Hof stelt echter vast dat haar toestand niet kritiek is en dat de mate waarin haar levensverwachting zal dalen na haar uitwijzing, afhankelijk van de mate waarin zij toegang zal hebben tot de nodige zorg, altijd speculatief is. Het Hof besluit daarom dat het in voorliggend geval geen uitzonderlijke omstandigheden ziet die aanleiding zouden kunnen geven tot een inbreuk op art. 3 E.V.R.M. *Geen schending art. 3 E.V.R.M.*

Het Hof meent dat het niet noodzakelijk is de klacht onder art. 8 E.V.R.M. te bestuderen. Zie ook de interessante joint dissenting opinion van rechters Tulkens, Bonello en Spielmann waarin zij aantonen dat volgens hen de drempel van de uitzonderlijke humanitaire omstandigheden wel bereikt is. Bovendien uiten ze kritiek op zowel de interpretatie die de meerderheid geeft aan de principes die uit de rechtspraak van het Hof werden afgeleid als op het feit dat het Hof deze zaak niet onderzocht heeft vanuit art. 8 E.V.R.M.

Andere uitspraken tegen de Belgische Staat

E.H.R.M., 13 mei 2008, *Beheyts v. België*, Appl.nr.: 41881/02 – strafprocedure tegen verzoeker wegens misbruik van vertrouwen en vervalsing – overschrijding redelijke termijn, voornamelijk voor wat betreft de duur van het vooronderzoek – schending artikel 6 § 1 E.V.R.M. – schending artikel 13 E.V.R.M. met verwijzing naar de zaak *De Clercq v. België*

E.H.R.M., 13 mei 2008, *Garsoux en Massenot v. België*, Appl.nr.: 27072/05 – burgerlijke partijstelling bij vervolging van een roofmoord – overschrijding van de redelijke termijn wegens 6 jaar in eerste aanleg – schending artikel 6 § 1 E.V.R.M. in hoofde van de tweede verzoeker

E.H.R.M., 13 mei 2008, *N.N. & T.A. v. België*, Appl.nr.: 65097/01 – voorleggen van briefwisseling van een overspelige echtgenoot tijdens de fase van de voorlopige maatregelen in een echtscheidingsprocedure – klacht tegen inbreuk op het vertrouwelijk karakter van de briefwisseling – geen schending artikel 8 E.V.R.M.

E.H.R.M., 13 mei 2008, *Wauters en Schollaert v. België*, Appl.nr.: 13414/05 – misbruik van fondsen van een vzw met als maatschappelijk doel het ondersteunen van socio-educatieve projecten voor personen met een handicap – overschrijding redelijke termijn, voornamelijk voor wat betreft de duur van het vooronderzoek – schending artikel 6 § 1 E.V.R.M. – schending artikel 13 E.V.R.M. met verwijzing naar de zaak *De Clercq v. België*

E.H.R.M., 10 juni 2008, *Depauw v. België*, Appl.nr.: 2115/04 – procedures wegens onrechtmatig ontslag en tot bekomen van vergoeding – belang van de redelijke termijn in arbeidsgeschillen – overschrijding redelijke

termijn wegens totale duur van alle procedures van meer dan 23 jaar – schending artikel 6 § 1 E.V.R.M. Alle bovengenoemde uitspraken zijn integraal in te zien op de website van het E.H.R.M. (HUDOC Database) op: <http://www.echr.coe.int/ECHR>.

P. DE HERT
Professor Vrije Universiteit Brussel
Hoofddocent Universiteit Tilburg

A. HOEFMANS
Attaché Dienst Mensenrechten FOD Justitie
Vrijwillige Medewerker Onderzoeksgroep
Mensenrechten VUB

OVERZICHT WETGEVING

In onderhavig overzicht inventariseren we de voor de penalist relevante wetgeving, zoals ze verscheen in de *Staatsbladen* van 16 april 2008 tot en met 30 juni 2008.

Wegverkeer

- Decreet van 16 mei 2008 betreffende de aanvullende reglementen op het wegverkeer en de plaatsing en bekostiging van de verkeerstekens, *B.S.* 10 juni 2008

Commentaar:

Vlaamse regering nu ook officieel bevoegd om aanvullende verkeersreglementen op te stellen
Naast de algemene verkeersreglementering, die altijd en overal geldt, kunnen de gemeenteraden aanvullende verkeersreglementeringen afkondigen, die op lokaal vlak gelden. Een typisch voorbeeld is het instellen van een plaatselijk parkeerverbod voor zware vrachtwagens. Tot 31 december 2007 moesten de gemeenten de aanvullende reglementen ter goedkeuring voorleggen aan de federale minister van Mobiliteit. Maar sinds 1 januari 2008 zijn de gewesten bevoegd voor het toezicht op de aanvullende reglementen. Dat is een uitvloeisel van een arrest van het Grondwettelijk Hof van 3 november 2004. In dat arrest oordeelde het Hof dat aanvullende verkeersreglementen, gebiedsgericht zijn, en dat ze dus tot de bevoegdheid van de gewesten behoren. Met het decreet van 16 mei 2008 legt de Vlaamse overheid de wettelijke basis voor een eigen, gewestelijke regeling.

Gewest- en provinciewegen

Voortaan stelt de Vlaamse regering de aanvullende reglementen op voor de gewest- en provinciewegen.

De gemeenten mogen ook nog aanvullende reglementen opstellen voor de gewest- en provinciewegen die over hun grondgebied lopen, maar ze moeten die ter goedkeuring voorleggen aan de Vlaamse regering. De regering kan het gemeentereglement goedkeuren, afkeuren, wijzigen of door een eigen beslissing vervangen. Ze moet een beslissing nemen binnen een termijn van 60 dagen. Zo niet, mag de gemeente ervan uitgaan dat haar aanvullend reglement stilzwijgend werd aanvaard.

Een gemeente kan nooit een aanvullend reglement afkondigen voor een snelweg die over haar grondgebied loopt.

De gemeenteraad kan de bevoegdheid om een aanvullend reglement op te stellen voor een provincie- of gewestweg, toevertrouwen aan het college van burgemeester en schepenen.

Bebouwde kom

De Vlaamse regering legt de aanvullende reglementen vast voor het afbakenen van een bebouwde kom die op het grondgebied van meerdere gemeenten gelegen is. Het decreet bevat geen regels voor raadpleging of inspraak van de betrokken gemeenten.

Domeinbossen, bos- en natuurreservaten, en SBZ

De Vlaamse regering kan een aanvullend reglement opstellen voor de wegen die openstaan voor het verkeer en die door domeinbossen of bosreservaten lopen, door natuurreservaten, door gebieden van het VEN (Vlaams Ecologisch Netwerk) of door onderdelen ervan, of door een SBZ (speciale beschermingszone) of onderdelen daarvan, om het even wat het statuut is van die wegen. De regering kan voorwaarden formuleren waaronder de gemeenten eveneens aanvullende reglementen mogen opstellen voor deze «groene wegen».

Gemeentewegen

Alleen de gemeenten zijn bevoegd om aanvullende reglementen op te stellen voor de gemeentewegen.

De gemeenteraad kan die bevoegdheid overdragen aan het college.

De gemeente deelt de tekst van haar aanvullend reglement mee aan de Vlaamse regering. Ze vermeldt ook waar ze verkeersborden zal plaatsen ter uitvoering van het nieuwe reglement. De Vlaamse regering zal die informatie opslaan in een databank.

Verkeersborden

Met verkeersborden wordt de weggebruiker op de hoogte gebracht van het bestaan van een aanvullend reglement. De verkeersborden worden normaal gezien geplaatst door de overheid die het beheer heeft over de weg. De kosten voor het plaatsen, wegnemen, onderhouden en vernieuwen van de borden, worden gedragen door de overheid die ze heeft geplaatst.

We vragen ons af of dat zo blijft wanneer een weg wordt overgedragen aan een andere overheid...

Op een kruispunt waar wegen van verschillende wegbeheerders samenkomen – bijvoorbeeld een kruispunt van een provinciebaan met een gemeenteweg – worden de borden geplaatst door de hoogste overheid.

In de eerder opgesomde bossen en natuurgebieden worden de borden gezet door het Vlaamse gewest.

De Vlaamse regering kan voorwaarden formuleren waaronder de gemeenten verkeersborden kunnen plaatsen ter uitvoering van hun aanvullende reglementen voor provincie- en gewestwegen, en groene wegen.

Verkeersproblemen

Verkeersbelemmeringen – omdat het bijvoorbeeld marktdag is of omdat een verhuiswagen de doorgang blokkeert – worden aangeduid door de persoon die de hinder heeft doen ontstaan.

Als die persoon dat niet correct doet, kan de wegbeheerder op eigen initiatief de nodige verkeersborden plaatsen. De wegbeheerder mag de kosten daarvoor doorrekenen aan de persoon die de verkeersbelemmering deed ontstaan.

De signalisatie bij werken in uitvoering is voor rekening van de aannemer die de werken uitvoert. De signalisatie van een overweg is een taak van Infrabel. Het decreet zegt niet tot hoever Infrabel moet instaan voor de signalisatie. Het zegt enkel dat «op een afstand van» de overwegen en kruisingen met een spoorweg, de signalisatie wordt aangebracht door de wegbeheerder.